

گزارش کوتاه

تأثیر روابط پرتنش ایران و آمریکا بر چین و کره شمالی

تأثیر روابط پرتنش ایران و آمریکا بر چین و کره شمالی

بحرانی که ایران و آمریکا هفته گذشته پشت سر گذاشتند، علاوه بر ایجاد شکاف عمیق در روابط دو کشور، در سربارهای اقتصادی جدید برای چین و از طرف دیگر فرصت‌های استراتژیک برای کره شمالی است.

به گزارش الجزیره، ترور سردار قاسم سلیمانی، فرمانده سپاه قدس، به دستور واشنگتن خطر عدم ثبات را در خاورمیانه افزایش داده است. این موضوع برای چین-بزرگترین خریدار نفت از خلیج فارس- نگران‌کننده است. از اکتبر گذشته، عربستان سعودی و عراق، تحت بخشی از معاهده زیرساختی خود با چین، به بزرگترین صادرکنندگان نفت خام به میزان صد هزار بشکه در روز به این کشور تبدیل شده‌اند.

پکن یکی از بزرگترین واردکنندگان نفت خام ایران است. با این حال واردات نفت از زمان بازگشت تحریم‌های آمریکا در سال گذشته کاهش شدیدی داشته است. براساس داده‌های گمرک چین، این کشور در ماه نوامبر، ۵۳۹ هزار و ۱۶۰ تن نفت از ایران وارد کرده که نسبت به ۳ میلیون و ۴۰ هزار تن در ماه آوریل بسیار کمتر است. به گفته استراتژیست‌ها، این موضوع تبعات سیاسی بیشتری برای پیونگیانگ دارد. ممکن است ترور قاسم سلیمانی، نشانه این باشد که آمریکا به دنبال تغییر رژیم در ایران است و ایران برای دفاع از خود برنامه هسته‌ای را رها نندازی می‌کند. روز چهارشنبه، در یک روزنامه دولتی چینی، سرمقاله‌ای به بیان انگلیسی منتشر شد که با تاختن به دونالد ترامپ، دولت او را به سوءاستفاده از بحران ایران برای آسیب زدن به اقتصاد چین متهم کرد. در این مقاله آمده: «قصد آمریکا جلوگیری از پیشرفت چین با کشیدن پای این کشور به درگیری نظامی است. درگیری ایران و آمریکا ناکنکب مناسبی برای آمریکا است چون چین از لحاظ انرژی وابستگی بزرگی به ایران و دیگر کشورهای خاورمیانه دارد و این کشور را در برابر درگیری‌ها و تلاطم‌های منطقه‌ای آسیب‌پذیر می‌کند».

چه راه‌حلی وجود دارد؟

دولت‌شلی چینگ پینگ رئیس‌جمهوری چین، که ماه گذشته به ایران و روسیه بود، تمرین مشترک نظامی بر فراز دریای عمان انجام داد. قاطعانه از آمریکا به دلیل ترور سلیمانی انتقاد کرده، اما به گفته تحلیل‌گران کاری پیش از این از دستش برنمی‌آید. از سال ۲۰۱۸ که جنگ تجاری دو اقتصاد بزرگ دنیا آغاز شده فشار بسیاری روی صنایع چینی آمده است. در سه ماهه آخر سال ۲۰۱۹، رشد اقتصادی این کشور تنها ۰٫۴ درصد بود؛ پایین‌ترین رکورد از سال ۱۹۹۳. به گفته تونی نش، کارشناس مسائل چین، پکن ممکن است در جنگ تجاری قدرت برتر نباشد. موضوع ایران هم می‌تواند قدرت پکن در مذاکرات تجاری با واشنگتن را کاهش بدهد. ماه سپتامبر، کاخ سفید تحریم‌هایی علیه چند شهروند و شرکت‌های چینی وضع کرد. یکی از آنها شرکت حمل‌ونقل کاسکو بود که «آگانه» نفت ایران را جابه‌جا می‌کرد؛ عملکردی که دورزدن تحریم‌های آمریکا علیه ایران محسوب می‌شد. به گفته استراتژیست‌ها، اقدامات ترامپ در قبال تهران همیشه موجب نگرانی پیونگیانگ بوده است. این بار هم همین‌طور. در سال ۲۰۱۸، وقتی ترامپ آمریکا را از توافق هسته‌ای خارج کرد، نگرانی‌ها درباره خروج کره شمالی از دیپلماسی بیشتر شد. کیم جونگ اون، رهبر کره شمالی در اواخر ماه دسامبر بعد از شکست مذاکرات با ترامپ چندین آزمایش موشکی انجام داد و درباره یک «سلاح استراتژیک جدید» هشدار داد. بعضی‌ها نگرانند که شهادت رساندن سلیمانی، کیم را در ادامه دادن به مسیری که در پیش گرفته تشویق خواهد کرد. ترور سردار سلیمانی در نهایت می‌تواند استراتژی ترامپ درباره کره شمالی را از خط خارج کند. با توجه به اقدامات پرخر اخیر سیاست خارجه آمریکا، کشورهای دیگر هم ممکن است از ادامه همکاری با واشنگتن منصرف شوند.

AFP

سرمایه‌گذاری بازیگران خارجی در لیبی

فرانسه پرزیدنت مکرون رسماً از تلاش‌ها برای حل مسالمت‌آمیز نزاع‌ها در لیبی حمایت کرده است. براساس گزارش این روزنامه آمریکایی، این پیشنهاد در طی بازدید خلیفه حفتر از ریاض در اواخر مارس ۲۰۱۹، یعنی چند روز پیش از آغاز حملاتش به طرابلس بوده است. این روزنامه با استناد به منابعی در عربستان سعودی نوشته بود، حفتر برای جلب وفاداری رهبران سعودی و استخدام نیروهای نظامی بیشتر این پیشنهاد را قبول کرده بود. ریاض نیز به همان اندازه که امارات از اخوان المسلمین می‌ترسد، نگران روی کار آمدن اخوانی است.

ترکیه نیز تریکه از آغاز ۲۰۱۵ که دولت وفاق ملی تشکیل شد، یکی از طرفداران سرسخت آن بوده است. آنکارا حتی حمایت نظامی خود را برای کمک به دولت وفاق ملی در مواجهه با ارتش حفتر افزایش داده است. تابستان گذشته نیز گزارش شد، دولت وفاق ملی علیه علوه بر خودروهایی از لیبی به لیبی ارسال می‌کند. اردوغان همچنین گفته است که ارسال این نیروها، نه برای جنگ، که برای «حمایت از دولت مشروع و ممانعت از ترازوی انسانی» است. این اقدام به دنبال امضای دوتوافق نامه میان آنکارا و دولت وفاق ملی در ماه نوامبر صورت می‌گیرد. توافق نامه‌های برای تقویت همکاری‌های امنیتی و مشخص شدن مرزهای دریایی، به گفت‌وگوهای گران، ترکیه از توافق مرزهای آبی به دنبال تقویت جایگاه خود به عنوان یک قدرت منطقه‌ای است. احمدی حمدی، تحلیل‌گر سیاسی می‌گوید: «آنکارا به لیبی می‌رود فقط برای اینکه اطمینان حاصل کند که هرگونه بحثی در مورد مدیریتانه باید شامل در نظر گرفتن نقش ترکیه نیز باشد. نقشی که اکنون از سوی کشورهای منطقه نادیده گرفته می‌شود.»

روسیه روسیه به‌طور عمومی از تلاش‌های میانجی‌گری ارائه سازمان ملل به رهبری «غسان سلامه» فرستاده ویژه سازمان ملل، حمایت کرده است. با این حال چنین موضعی به خاطر حمایت‌های دیپلماتیک فرانسه از حفتر زیر سوال رفته است

روسیه: روسیه به‌طور عمومی از تلاش‌های میانجی‌گری ارائه سازمان ملل به رهبری «غسان سلامه» فرستاده ویژه سازمان ملل، حمایت کرده است. با این حال چنین موضعی به خاطر حمایت‌های دیپلماتیک فرانسه از حفتر زیر سوال رفته است

امارات متحده عربی: از نگاه بسیاری از کارشناسان، امارات یکی از حامیان اصلی خلیفه حفتر است که با نقض تحریم تسلیحاتی سازمان ملل که در سال ۲۰۱۱ میلادی توسط شورای امنیت سازمان ملل وضع شد، سلاح‌های خود را از حفتر (به گفته خلیفه حفتر) به لیبی تا حد زیادی بر حمایت‌های هوایی امارات متحده عربی تکیه کرده است

امارات متحده عربی: از نگاه بسیاری از کارشناسان، امارات یکی از حامیان اصلی خلیفه حفتر است که با نقض تحریم تسلیحاتی سازمان ملل که در سال ۲۰۱۱ میلادی توسط شورای امنیت سازمان ملل وضع شد، سلاح‌های خود را از حفتر (به گفته خلیفه حفتر) به لیبی تا حد زیادی بر حمایت‌های هوایی امارات متحده عربی تکیه کرده است

قطر از نزاع قطر با همسایگانش در خلیج فارس، در موضوع لیبی هم به خوبی خود را منعکس کرد. دوحه با حمایت از دولت وفاق ملی لیبی که عناصر اسلامی‌ریشتر از خلیفه حفتر محسوب می‌کند، به مقابله با عربستان سعودی، امارات و مصر که از حفتر حمایت می‌کنند، برخاسته است. قطر در بیرون انداختن قذافی در سال ۲۰۱۱، حمایت‌های مالی و نظامی زیادی کرده است. از آن زمان تاکنون اما حمایت‌هایش از دولت وفاق ملی لیبی را محدود به حمایت‌های دیپلماتیک کرده است.

ایتالیا ایتالیا در طولرم همواره بی‌طرفی خود را در بین تمام درگیری‌های کشورهای اطراف مدیترانه حفظ کرده است. با این حال، رم با حمایت از دولت وفاق ملی که در جامعه بین‌الملل به رسمیت شناخته می‌شود، در عین حال از یک روند صلح جامع حمایت می‌کند که شامل همه جامعه لیبی، از جمله قدرت اشغالگر سابق این کشور می‌شود. در ماه آوریل، «متنوسالوینی»، وزیر کشور وقت ایتالیا به فرانسه هشدار داده بود که باید دست از حمایت طرف‌های جنگ‌طلب بردارد و نباید «به دلیل موضوعات اقتصادی و تجاری» در لیبی مداخله کند. این هشدار پس از آن بود که پاریس مانع از صدور بیانیه اتحادیه اروپا علیه خلیفه حفتر شد.

فرانسه پرزیدنت مکرون رسماً از تلاش‌ها برای حل مسالمت‌آمیز نزاع‌ها در لیبی حمایت کرده است. براساس گزارش این روزنامه آمریکایی، این پیشنهاد در طی بازدید خلیفه حفتر از ریاض در اواخر مارس ۲۰۱۹، یعنی چند روز پیش از آغاز حملاتش به طرابلس بوده است. این روزنامه با استناد به منابعی در عربستان سعودی نوشته بود، حفتر برای جلب وفاداری رهبران سعودی و استخدام نیروهای نظامی بیشتر این پیشنهاد را قبول کرده بود. ریاض نیز به همان اندازه که امارات از اخوان المسلمین می‌ترسد، نگران روی کار آمدن اخوانی است.

ترکیه نیز تریکه از آغاز ۲۰۱۵ که دولت وفاق ملی تشکیل شد، یکی از طرفداران سرسخت آن بوده است. آنکارا حتی حمایت نظامی خود را برای کمک به دولت وفاق ملی در مواجهه با ارتش حفتر افزایش داده است. تابستان گذشته نیز گزارش شد، دولت وفاق ملی علیه علوه بر خودروهایی از لیبی به لیبی ارسال می‌کند. اردوغان همچنین گفته است که ارسال این نیروها، نه برای جنگ، که برای «حمایت از دولت مشروع و ممانعت از ترازوی انسانی» است. این اقدام به دنبال امضای دوتوافق نامه میان آنکارا و دولت وفاق ملی در ماه نوامبر صورت می‌گیرد. توافق نامه‌های برای تقویت همکاری‌های امنیتی و مشخص شدن مرزهای دریایی، به گفت‌وگوهای گران، ترکیه از توافق مرزهای آبی به دنبال تقویت جایگاه خود به عنوان یک قدرت منطقه‌ای است. احمدی حمدی، تحلیل‌گر سیاسی می‌گوید: «آنکارا به لیبی می‌رود فقط برای اینکه اطمینان حاصل کند که هرگونه بحثی در مورد مدیریتانه باید شامل در نظر گرفتن نقش ترکیه نیز باشد. نقشی که اکنون از سوی کشورهای منطقه نادیده گرفته می‌شود.»

روسیه روسیه به‌طور عمومی از تلاش‌های میانجی‌گری ارائه سازمان ملل به رهبری «غسان سلامه» فرستاده ویژه سازمان ملل، حمایت کرده است. با این حال چنین موضعی به خاطر حمایت‌های دیپلماتیک فرانسه از حفتر زیر سوال رفته است

امارات متحده عربی: از نگاه بسیاری از کارشناسان، امارات یکی از حامیان اصلی خلیفه حفتر است که با نقض تحریم تسلیحاتی سازمان ملل که در سال ۲۰۱۱ میلادی توسط شورای امنیت سازمان ملل وضع شد، سلاح‌های خود را از حفتر (به گفته خلیفه حفتر) به لیبی تا حد زیادی بر حمایت‌های هوایی امارات متحده عربی تکیه کرده است. براساس گزارش منتشر شده از سوی سرنشین و پهلپ‌های وینگ‌لونگ، ساخت چین علیه دولت سازمان ملل در ماه نوامبر، امارات همچنین سیستم‌های دفاع هوایی پیشرفته پانتوسیراس-۱ ساخت روسیه را هم در اختیار حفتر گذاشته است. گزارش جداگانه دیگری از سازمان ملل در سال ۲۰۱۷ منتشر شده که می‌گوید کشورهای خلیج فارس، ساخته و آن را به همراه هواپیماها و وسایل نقلیه رژی در اختیار حفتر قرار داده‌اند. امارات حفتر را شریکی قابل اعتماد می‌داند که می‌تواند جلوی گسترش اسلام سیاسی، خصوصا اخوان المسلمین را بگیرد. «جلال هروای» پژوهشگر مسائل لیبی می‌گوید: «ابوظبی به هیچ وجه نمی‌تواند یک اسلام سیاسی و خصوصاً بارزترین جلوه معتدل آن را تحمل کند. تنها چیزی که باعث می‌شود آنها شب را به راحتی سر بر بالین بگذارند، این است که یک استبداد سرسختانه را در لیبی سرپانگه دارند.»

مصر قاهره نیز مانند ابوظبی از اخوان المسلمین بیزار است؛ خلیفه حفتر را یک متحد می‌بیند. پرزیدنت عبدالفتاح السیسی در سال ۲۰۱۳ با کودتایی نظامی با برکنار کردن محمد مرسی، نخستین منتخب دموکراتیک مصر و عضو اخوان المسلمین، بر سرکار آمد. در همان سال مقامات مصری این گروه را گروه ارتقوی غیرقانونی و تروریستی اعلام کردند. برای قاهره پذیرش همکاری گروه‌های اخوانی از سوی دولت وفاق ملی در تصمیمات سیاسی خطر فرزند. خلیفه حفتر چ از این نظر که با دولتی مقابله می‌کند که اخوانی‌ها بان همکاری می‌کنند، چه به خاطر پیشینه نظامی اش و توانایی برای متحد کردن گروه‌های مسلح در شرق لیبی، باعث شد تا حمایت سبسی را نیز به دست بیاورد. براساس گزارش‌ها و اسناد موجود از سخنان مقامات لیبی و وزارت خارجه مصر، قاهره از مرز مشترک طولانی‌اش با لیبی برای ارسال سلاح و حمایت‌های لجستیکی از حفتر استفاده کرد.